Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

26 päivänä maaliskuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kulutusluottosopimukset – Direktiivi 2008/48/EY – 3 artiklan g alakohta, 10 artiklan 2 kohta ja 22 artiklan 1 kohta – Yhdenmukaistamisen taso – Käsite ”muut luottokustannukset kuin korkokulut” – Direktiivi 93/13/ETY – 1 artiklan 2 kohta – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Luoton kokonaiskustannusten, jotka eivät ole korkokuluja, enimmäismäärä – Pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavat sopimusehdot – Soveltamisalan ulkopuolelle jääminen

Asiassa C-779/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (piirioikeus, Siemianowice Śląskie, Puola) on esittänyt 9.11.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.12.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Mikrokasa S.A. ja

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

vastaan

XO,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.11.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Mikrokasa S.A., edustajanaan M. Kamiński, radca prawny

– Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska ja D. Lutostańska,

– Euroopan komissio, edustajinaan G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska ja N. Ruiz García,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

kuultuaan julkisasiamiehen 19.12.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) ja kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66 ja oikaisut EUVL 2009, L 207, s. 14; EUVL 2010, L 199, s. 40; EUVL 2011, L 234, s. 46 ja EUVL 2015 L 36, s. 15) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty kahdessa asiassa, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on yhdistänyt ja joissa asianosaisina ovat yhtäältä Mikrokasa S.A. ja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (jäljempänä Revenue) sekä toisaalta XO ja jotka koskevat kahden kulutusluottosopimuksen yhteydessä maksettavien määrien maksuvaatimuksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 13. ja 24. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”jäsenvaltioiden lakien ja asetusten, joissa suoraan tai välillisesti vahvistetaan kuluttajasopimusten ehdot, osalta oletetaan, että ne eivät sisällä kohtuuttomia ehtoja; tämän vuoksi ei ole tarpeen saattaa tämän direktiivin säännöksiä koskemaan ehtoja, joissa heijastuvat pakolliset lait tai asetukset, tai niiden kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, periaatteet tai määräykset; tässä suhteessa 1 artiklan 2 kohdan ilmaisu ”pakolliset lait ja asetukset” kattaa myös ne säännöt, joita lain mukaan sovelletaan sopimuspuolten välillä silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu,

– –

jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi”.

4 Tämän direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

2. Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja eikä kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, määräyksiä tai periaatteita, varsinkaan liikenteen alalla.”

5 Direktiivin 93/13 3 artiklassa määritellään edellytykset, joiden täyttyessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevaa ehtoa pidetään kohtuuttomana.

6 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

7 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Direktiivi 2008/48

8 Direktiivin 2008/48 johdanto-osan 7, 9, 19, 20 ja 44 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(7) Kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymisen helpottamiseksi on tarpeen säätää yhdenmukaistetut yhteisön puitteet useilla keskeisillä aloilla. Koska kulutusluottojen markkinat kehittyvät jatkuvasti ja Euroopan kansalaisten liikkuvuus lisääntyy, kulutusluottoja koskevan nykyaikaisen lainsäädännön aikaansaamista edistäisi ennakoiva yhteisön lainsäädäntö, joka mukautuu tuleviin luottomuotoihin ja antaa jäsenvaltioille asianmukaisen joustovaran sen täytäntöönpanossa.

– –

(9) Täydellinen yhdenmukaistaminen on tarpeen, jotta varmistetaan, että yhteisön kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa ja jotta voidaan luoda aidot sisämarkkinat. – –

– –

(19) Jotta kuluttaja voi tehdä päätöksensä täysin tietoisena kaikista tosiseikoista, hänen olisi saatava ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät tiedot luottoehdoista ja luoton kustannuksista sekä velvollisuuksistaan; kuluttaja voi ottaa nämä tiedot mukaansa harkittaviksi. Jotta paras mahdollinen avoimuus ja tarjousten vertailtavuus voidaan varmistaa, näihin tietoihin olisi sisällyttävä erityisesti luoton todellinen vuosikorko, joka määritellään samalla tavalla kaikkialla yhteisössä. – –

(20) Kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten olisi sisällettävä kaikki kustannukset, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot, maksut luotonvälittäjille ja kaikenlaiset muut maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä, notaarikuluja lukuun ottamatta. Luotonantajan todellista tietoa kustannuksista olisi arvioitava objektiivisesti ottaen huomioon huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimukset.

– –

(44) Markkinoiden avoimuuden ja vakauden varmistamiseksi ja kunnes yhdenmukaistamisessa on edetty pidemmälle, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että on toteutettu aiheelliset toimenpiteet luotonantajien sääntelemiseksi tai valvomiseksi.”

9 Direktiivin 2008/48 tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.

10 Tämän direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa toimissa toimii sellaisessa tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaansa;

– –

g) ’kuluttajalle aiheutuvilla luoton kokonaiskustannuksilla’ kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta; näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin,

h) ’kuluttajan maksettavaksi tulevalla kokonaismäärällä’ luoton kokonaismäärän ja kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten yhteismäärää;

– –”

11 Direktiivin 2008/48 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Luotonantajan ja luotonvälittäjän on hyvissä ajoin ennen kuin luottosopimus tai tarjous sitoo kuluttajaa annettava kuluttajalle luotonantajan tarjoamien sekä mahdollisten kuluttajan ilmoittamien mieltymysten ja tietojen pohjalta eri tarjousten vertailemiseen tarvittavat tiedot, jotta tämä voi tehdä perustellun päätöksen luottosopimuksen tekemisestä. Tällaiset kirjalliset tai muulla pysyvällä välineellä olevat tiedot on toimitettava liitteessä II olevan ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot” -lomakkeen avulla. Luotonantajan katsotaan täyttäneen tässä kohdassa ja direktiivin 2002/65/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyt tiedonantovaatimukset, jos hän on toimittanut ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot” -lomakkeen.

Kyseisissä tiedoissa on mainittava seuraavat seikat:

– –

c) luoton kokonaismäärä ja sen nostoa koskevat ehdot;

– –

g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä edustavan esimerkin avulla esitettynä siten, että mainitaan kaikki kyseisen koron laskemiseen käytetyt oletukset; jos kuluttaja on ilmoittanut luotonantajalle yhdestä tai useammasta haluamansa luoton osatekijästä, kuten luottosopimuksen kestosta ja luoton kokonaismäärästä, luotonantajan on otettava nämä osatekijät huomioon; jos luottosopimuksessa on sovittu eri luotonnostotavoista, joihin sovelletaan erisuuruisia maksuja tai lainakorkoja, ja jos luotonantaja soveltaa liitteessä I olevan II osan b kohdan mukaista olettamaa, luotonantajan on ilmoitettava, että muut luotonnostojärjestelyt voivat tämän tyyppisessä luottosopimuksessa johtaa suurempaan todelliseen vuosikorkoon;

– –”

12 Kyseisen direktiivin 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Luottosopimuksissa mainittavat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla. Kaikkien sopimuspuolten on saatava yksi kappale luottosopimuksesta. Tämä artikla ei vaikuta sellaisiin kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat luottosopimusten tekemisen pätevyyttä ja jotka ovat yhteisön oikeuden mukaisia.

2. Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

– –

d) luoton kokonaismäärä ja sen nostoa koskevat ehdot;

– –

g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava;

– –

u) mahdolliset muut sopimusehdot;

– –”

13 Saman direktiivin 22 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistaminen ja direktiivin säännösten pakottavuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista.

– –

3. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei voida kiertää siten, että sopimukselle annetaan erityinen muoto, erityisesti yhdistämällä tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia luoton nostoja tai luottosopimuksia luottosopimuksiin, joiden luonne tai tarkoitus tekisi mahdolliseksi välttää tämän direktiivin soveltaminen.

– –”

Puolan oikeus

Siviililaki

14 Siviililain (kodeks cywilny) 359 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Rahamäärälle on maksettava korkoja vain, jos se perustuu oikeustoimeen tai lakiin, tuomioistuinratkaisuun tai muun toimivaltaisen viranomaisen päätökseen.

2. Jos korkojen määrää ei ole muuten määritetty, on maksettava lakisääteistä korkoa, jonka määrä on Puolan keskuspankin viitekoron ja 3,5 prosenttiyksikön summa.

2^{1}. Oikeustoimeen perustuvien korkojen enimmäismäärä ei saa ylittää kaksinkertaista lakisääteistä vuosikorkoa (korkojen enimmäismäärä).

2^{2}. Jos oikeustoimeen perustuvien korkojen määrä ylittää korkojen enimmäismäärän, maksettavien korkojen yläraja on korkojen enimmäismäärä.

2^{3}. Sopimuslausekkeilla ei voida sulkea pois tai rajoittaa korkojen enimmäismäärää koskevia säännöksiä, vaikka sovellettaisiin ulkomaista lakia. Tällöin sovelletaan lain säännöksiä.

4. Oikeusministeri ilmoittaa Puolan tasavallan virallisessa lehdessä (Monitor Polski) tiedonannolla lakisääteisten korkojen määrän.”

15 Siviililain 385 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido häntä, jos ne vaikuttavat hänen oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa hyvien tapojen vastaisesti vahingoittaen selvästi hänen etujaan (lainvastaiset sopimusehdot). Tämä säännös ei koske osapuolten olennaiset velvoitteet määrittäviä ehtoja, mukaan lukien hintaa tai korvausta koskevat ehdot, jos ne on vahvistettu yksiselitteisesti.

2. Jos sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, sopimus sitoo osapuolia muilta osin.

3. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdoilla, joista ei ole erikseen neuvoteltu, tarkoitetaan sopimusehtoja, joiden sisältöön kuluttaja ei ole voinut vaikuttaa konkreettisesti. Kyse on erityisesti ehdoista, jotka on sisällytetty toisen sopimuspuolen kuluttajalle tarjoamaan vakiosopimukseen.

_ _”

Kulutusluottolaki

16 Direktiivi 2008/48 saatettiin osaksi Puolan oikeusjärjestystä kulutusluotoista 12.5.2011 annetulla lailla (ustawa o kredycie konsumenckim; Dz. U., nro 126, järjestysnumero 715), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä kulutusluottolaki).

17 Kyseisen lain 5 §:n 1 momentin 6–8 kohdassa määritellään seuraavat termit:

”luoton kokonaiskustannukset – kaikki kustannukset, jotka kuluttaja on luottosopimuksen johdosta velvollinen maksamaan, erityisesti a) korot, maksut, palkkiot, verot ja katteet, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, ja b) lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos ne ovat välttämättömiä luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin – lukuun ottamatta kuluttajalle koituneita notaarimaksuja;

muut luottokustannukset kuin korkokulut – kaikki kuluttajalle kulutusluottosopimuksesta aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta korkokuluja;

luoton kokonaismäärä – enimmäisrahamäärä, jonka luotonantaja antaa kuluttajan käyttöön luottosopimuksen mukaisesti, lukuun ottamatta luottokustannuksia, tai jos kyseessä on sopimus, jossa ei ole määritelty tällaista enimmäismäärää, kokonaisrahamäärä, jonka luotonantaja antaa kuluttajan käyttöön luottosopimuksen mukaisesti, lukuun ottamatta luottokustannuksia;

kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä – luoton kokonaiskustannusten ja luoton kokonaismäärän yhteismäärä.”

18 Mainitun lain 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Luotonantaja tai luotonvälittäjä on velvollinen antamaan kuluttajalle seuraavat tiedot pysyvällä välineellä ja riittävän ajoissa, jotta kuluttajan on mahdollista tutustua niihin:

– –

5) luoton kokonaismäärä;

6) luoton takaisinmaksuaika ja -tapa;

7) kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä;

– –

10) tiedot mahdollisista muista kuluttajalle kulutusluottosopimuksen perusteella aiheutuvista kustannuksista, erityisesti koroista, palkkioista, katteista ja maksuista, mukaan lukien tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, sekä sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, ja lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;

11) tiedot mahdollisista pakollisista notaarimaksuista;

– –”

19 Saman lain 30 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kulutusluottosopimuksessa on mainittava seuraavat seikat, ellei 31–33 §:stä muuta johdu:

– –

2) luottotyyppi;

– –

4) luoton kokonaismäärä;

5) luoton nostamisen aikataulu ja tapa;

6) luottokorko – –;

7) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä kulutusluottosopimuksen tekohetkellä laskettuna sekä kaikki kokonaismäärän laskemiseen käytetyt oletukset;

8) luoton takaisinmaksun periaatteet ja aikataulu, – –;

9) luettelo korkojen ja kaikkien muiden luottokustannusten maksuaikataulusta ja periaatteista, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä myöntää lyhennysvapaata;

10) tiedot mahdollisista muista kuluttajalle kulutusluottosopimuksen perusteella aiheutuvista kustannuksista, erityisesti maksuista, mukaan lukien tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, sekä sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, palkkioista, katteista ja kaikkien lisäpalveluiden kustannuksista, erityisesti vakuutusmaksuista, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;

– –”

20 Saman lain 36a §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärän laskemiseen käytetään seuraavaa kaavaa:

$MPKK \leq (K \times 25\,\%) + (K \times n/R \times 30\,\%)$

jossa yksittäiset symbolit merkitsevät seuraavaa:

MPKK – muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärä

K – luoton kokonaismäärä

n – luoton takaisinmaksuaika vuorokausina

R – vuorokausien määrä vuodessa.

2. Muut luottokustannukset kuin korkokulut eivät voi koko laina-ajalta olla korkeammat kuin luoton kokonaismäärä.

3. Jos kulutusluottosopimukseen perustuvat muut luottokustannukset kuin korkokulut ylittävät 1 kohdassa määritellyllä tavalla lasketun enimmäismäärän tai luoton kokonaismäärän, ylimenevää osaa ei tarvitse maksaa.”

21 Kulutusluottolain 47 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sopimusehdolla ei voida sulkea pois tai rajoittaa kuluttajan lakisääteisiä oikeuksia. Tällaisissa tapauksissa sovelletaan lain säännöksiä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 Mikrokasa ja Revenue -nimiset pankit panivat vireille XO:ta vastaan nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön taustalla olevat kaksi asiaa, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin yhdisti 8.11.2018 tekemällään päätöksellä.

23 Ensimmäisessä asiassa XO teki 21.12.2016 direktiivissä 2008/48 tarkoitettuna kuluttajana Mikrokasan kanssa sopimuksen 4 000 Puolan zlotyn (PLN, n. 940 euroa) suuruisesta luotosta, joka oli maksettava takaisin 30 kuukausierässä 28.6.2019 mennessä. Kyseisen sopimuksen nojalla kuluttaja sitoutui myös maksamaan 600 PLN (n. 139 euroa) järjestelymaksuja ja 3 400 PLN (n. 790 euroa) hallinnointimaksuja. Lisäksi laskutettiin 7 prosentin vuotuinen sopimusperusteinen korko, jonka määrä oli 371,87 PLN (n. 86 euroa).

24 Koska maksut oli laiminlyöty kokonaan, Mikrokasa saattoi asian vireille Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilnyssa (piirioikeus, ensimmäinen siviiliasioiden jaosto Siemianowice Śląskie, Puola) ja vaati, että XO velvoitetaan maksamaan 8 184,53 PLN (n. 1 927 euroa).

25 Toisessa asiassa sama kuluttaja teki 21.11.2016 IPF Polska sp. z. o.o:n kanssa internetissä sopimuksen 3 000 PLN:n (n. 703,18 euron) suuruisesta luotosta, joka oli maksettava takaisin 28.5.2018 mennessä. Kyseisen sopimuksen ehtojen mukaan kuluttajan oli maksettava 2 084 PLN:n (n. 488,46 euron) suuruinen provisio. Sopimukseen perustuva vuosikorko oli 10 %, ja koron kokonaismäärä oli 248,41 PLN (n. 57 euroa).

26 IPF Polska siirsi tähän sopimukseen perustuvan saatavan Revenuelle 16.8.2017 tehdyllä luovutussopimuksella. Viimeksi mainittu haki 27.10.2017 XO:ta vastaan 5 196,68 PLN:n (n. 1 218,09 euron) määrää koskevaa maksamismääräystä maksun laiminlyönnin perusteella. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (piirioikeus, Länsi-Lublin, Puola) antoi maksamismääräyksen. Kuluttaja riitautti tämän ratkaisun Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskichissa (piirioikeus, Siemianowice Śląskie, Puola).

27 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että pääasiassa kyseessä olevissa kahdessa sopimuksessa muut luottokustannukset kuin korkokulut on laskettu kansallisessa lainsäädännössä kulutusluottolain 36 a §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti ja että ne eivät ylitä sallittua enimmäismäärää.

28 Kyseinen tuomioistuin on kuitenkin epävarma siitä, onko kansallinen lainsäädäntö, jolla otetaan käyttöön käsite ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”, josta ei ole säädetty direktiivissä 2008/48, yhteensopiva mainitun direktiivin kanssa ja erityisesti kyseisellä direktiivillä toteutetun täydellisen yhdenmukaistamisen kannalta. Erityisesti on pohdittava, onko tällaisen käsitteen käyttöön ottaminen omiaan loukkaamaan direktiivissä 2008/48 vahvistettuja tavoitteita.

29 Lisäksi siinä tapauksessa, että kokonaiskustannukset, jotka eivät ole korkokuluja, lasketaan lainsäätäjän kulutusluottolain 36a §:ssä vahvistamalla tavalla, nämä kustannukset määritetään käyttäen kaavaa, joka on riippumaton elinkeinonharjoittajan tosiasiallisista suorituksista ja sen käyttämistä resursseista. Kuluttajalla ei siten ole mahdollisuutta tietää luoton todellisia kustannuksia eikä saada asianmukaisesti tietoa oikeudellisesta asemastaan sopimuksen tekohetkellä.

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma myös siitä, voidaanko direktiiviä 93/13 soveltaa silloin, kun on kyse sallittuja enimmäiskustannuksia koskevien kansallisten säännösten mukaisista ehdoista.

31 Kyseinen tuomioistuin korostaa, että Puolan lainsäätäjä on kulutusluottolain 36a §:n antamisella pyrkinyt takaamaan kuluttajilta laskutettavien kustannusten rajat toteamalla, että luoton kokonaiskustannukset korkoja lukuun ottamatta eivät saa ylittää 55 prosenttia luoton kokonaismäärästä vuodessa, 85 prosenttia kahden vuoden ajalta ja 100 prosenttia luoton voimassaoloajasta riippumatta.

32 Mainitun tuomioistuimen mukaan elinkeinonharjoittajat valitsevat kuitenkin käytännössä usein lakisääteisen kaavan mukaisen sallitun enimmäismäärän ottamatta välttämättä huomioon todellisia kustannuksia.

33 Näin ollen on vaara siitä, että elinkeinonharjoittaja saa kuluttajan kustannuksella kohtuutonta ja perusteetonta etua, mikä aiheuttaisi kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon, joka johtuisi tämän luoton kokonaismäärän ja luoton kokonaiskustannusten vertailusta.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa myös, että puolalaisten tuomioistuinten nykyinen käytäntö on vaihteleva, koska osa niistä sulkee kulutusluottolain 36a §:n perusteella määritetyt kustannukset kohtuuttomuutta koskevan valvonnan ulkopuolelle ja jotkut tuomioistuimet arvioivat näitä kustannuksia direktiivin 93/13 3 artiklan täytäntöön panemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen kriteerien mukaisesti.

35 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2008/48 ja erityisesti sen 3 artiklan g alakohdan, 10 artiklan 1 kohdan ja 22 artiklan 1 kohdan säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kulutusluottolain 36a §:ssä esitetyn lakisääteisen laskentakaavan mukaisesti määriteltyjen sellaisten kiinteämääräisten luottokustannusten, jotka eivät ole korkokuluja, erottamiselle edellä mainitussa direktiivissä määritellyistä kuluttajalle aiheutuvista luoton kokonaiskustannuksista siten, että kuluttajalta pystytään piilottamaan luotosta elinkeinonharjoittajalle aiheutuvat sellaiset todelliset kulut, jotka eivät ole korkokuluja?

2) Onko direktiivin 93/13 ja erityisesti sen 1 artiklan 2 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kulutusluoton ehtojen tarkastelulle kyseisen direktiivin 3 artiklassa kuvattujen edellytysten kannalta siltä osin kuin on kyse sellaisista luottokustannuksista, jotka eivät ole korkokuluja ja joiden määrittämisestä säädetään kulutusluottolain 36a §:ssä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohtaa, 10 artiklan 1 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännökselle, jossa säädetään laskentamenetelmästä, joka koskee muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärää, joka kuluttajalle voidaan määrätä kulutusluottojen yhteydessä.

37 Aluksi on huomautettava, että direktiivin 2008/48 tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.

38 Tämän jälkeen on todettava, että kyseisen direktiivin 22 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että siltä osin kuin se sisältää yhdenmukaistettuja säännöksiä, jäsenvaltiot eivät saa pitää voimassa tai ottaa käyttöön muunlaisia kuin mainitussa direktiivissä säädetyn kaltaisia kansallisia säännöksiä.

39 Lopuksi on todettava, että kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, unionin lainsäätäjä määrittelee käsitteen ”kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset” kyseisen direktiivin 3 artiklan g alakohdassa laajasti siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, 48 kohta, tuomio 8.12.2016, 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, 35 kohta ja tuomio 11.9.2019, 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, 23 kohta).

40 Direktiivissä 2008/48 ei kuitenkaan säädetä käsitteestä ”muut luottokustannukset kuin korkokulut” eikä siinä ole säännöksiä, jotka koskisivat luoton kustannusten rajoittamista tai näiden kustannusten jakamista elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan kesken. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että mainittu käsite ”muut luottokustannukset kuin korkokulut” on direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohdassa tarkoitettujen luoton kokonaiskustannusten alaluokka; viimeksi mainittu kattaa kaikki kustannukset, mukaan lukien korot.

41 Mainitun direktiivin 5 artiklan 1 kohdan g alakohdassa, jossa luetellaan tiedot, jotka on annettava kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä, ja saman direktiivin 10 artiklan 2 kohdan g alakohdassa, joka koskee tietoja, jotka sopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti, säädetään velvollisuudesta ilmoittaa kuluttajalle ”kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä”, joka on määritelty direktiivin 2008/48 3 artiklan h alakohdassa ”luoton kokonaismäärän ja kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten yhteismääräksi”. Näissä säännöksissä ei säädetä velvollisuudesta ilmoittaa muita luottokustannuksia kuin korkoja tai niiden laskentamenetelmää.

42 Näin ollen on todettava, ettei direktiivissä 2008/48 ole yhdenmukaistettua säännöstä, joka koskisi muita luottokustannuksia kuin korkoja tai niiden laskentatapaa.

43 Vaikka direktiivillä 2008/48 yhdenmukaistetaan vain tietyt kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen näkökohdat, direktiivin johdanto-osan 44 perustelukappaleesta käy ilmi, että markkinoiden avoimuuden ja vakauden varmistamiseksi ja kunnes yhdenmukaistamisessa on edetty pidemmälle, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että on toteutettu aiheelliset toimenpiteet luotonantajien sääntelemiseksi tai valvomiseksi (ks. vastaavasti tuomio 6.6.2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, 44 kohta). On kuitenkin varmistuttava siitä, että nämä toimenpiteet eivät ole ristiriidassa direktiivillä 2008/48 yhdenmukaistettujen alojen kanssa.

44 Tästä on huomautettava, että direktiiviä 2008/48 annettaessa pyrittiin kahteen tavoitteeseen eli varmistamaan, että Euroopan unionin kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa, ja helpottamaan kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymistä (tuomio 5.9.2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, 41 kohta ja tuomio 19.12.2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Direktiivin 2008/48 10 artiklassa luetellaankin tiedot, jotka sopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti. Unionin tuomioistuin on jo todennut, että kyseisen direktiivin 10 artiklan 2 kohdalla toteutetaan yhdenmukaistaminen niiden seikkojen osalta, jotka on sisällytettävä luottosopimukseen (tuomio 5.9.2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, 50 kohta).

46 Lisäksi on todettava, että kuten tämän tuomion 38 kohdassa on huomautettu, direktiivin 2008/48 22 artiklan 1 kohdassa säädetään, että siinä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista säännöksistä.

47 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että muita luottokustannuksia kuin korkokuluja koskevissa kansallisissa säännöksissä ainoastaan vahvistetaan yläraja ja näiden kustannusten laskentamenetelmä sekä kyseisen ylärajan noudattamatta jättämisen seuraukset. Joka tapauksessa on niin, että kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 59 ja 60 kohdassa, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, ettei kansallisessa lainsäädännössä aseteta muita tietojen antamista koskevia velvoitteita.

48 Edellä esitetyn perusteella direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohtaa, 10 artiklan 2 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään laskentamenetelmästä, joka koskee muiden luottokustannusten kuin korkokulujen

enimmäismäärää, joka kuluttajalle voidaan määrätä, edellyttäen, että tässä lainsäädännössä ei oteta käyttöön kyseisen 10 artiklan 2 kohdassa säädettyjen velvoitteiden lisäksi muita tietojen antamista koskevia velvoitteita, jotka koskevat näitä muita luottokustannuksia kuin korkokuluja.

Toinen kysymys

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään, onko direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jää sopimusehto, jossa vahvistetaan muut luottokustannukset kuin korkokulut kansallisessa säännöksessä säädettyä enimmäismäärää noudattaen ottamatta välttämättä huomioon todellisia kustannuksia.

50 Tästä on todettava, että direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdalla, jossa on kyse pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavista sopimusehdoista, on otettu käyttöön direktiivin soveltamisalaan kohdistuva rajaus, joka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan edellyttää kahden ehdon täyttymistä. Yhtäältä sopimusehdon on heijastettava lain tai asetuksen säännöstä, ja toisaalta tämän säännöksen on oltava pakottava (tuomio 7.11.2019, Kanyeba ym., C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936, 60 kohta ja tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 31 kohta).

51 Sen selvittämiseksi, täyttyvätkö nämä edellytykset, unionin tuomioistuin on katsonut, että kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, heijastaako asianomainen sopimusehto kansallisen oikeuden säännöksiä, joita sovelletaan sopimuspuolten välillä pakottavasti niiden tahdosta riippumatta, tai säännöksiä, jotka ovat dispositiivisia eli joita sovelletaan suoraan lain nojalla silloin, kun sopimuspuolten välillä ei ole sovittu muusta järjestelystä (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Unionin tuomioistuin on todennut myös, että kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että tämän direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta on tulkittava suppeasti, erityisesti kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin tavoite eli kuluttajien suojaaminen elinkeinonharjoittajien heidän kanssaan tekemiin sopimuksiin sisältyviltä kohtuuttomilta ehdoilta niin, että taataan direktiivin tehokas vaikutus (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, 77 kohta ja tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Joka tapauksessa on huomautettava, että elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemään sopimukseen sisältyvä sopimusehto jää tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle vain siinä tapauksessa, että kyseinen sopimusehto heijastaa lain tai asetuksen pakottavaa säännöstä direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, luettuna direktiivin johdanto-osan 13 perustelukappaleen kanssa (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, 80 kohta).

54 Tällaista soveltamisalan ulkopuolelle jäämistä on perusteltu sillä, että voidaan olettaa, että kansallinen lainsäätäjä on asettanut tasapainoon tiettyjen sopimusten osapuolten kaikki oikeudet ja velvollisuudet, ja tämän tasapainon unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti pyrkinyt säilyttämään (tuomio 21.3.2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, 28 kohta ja tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 33 kohta).

55 Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään vahvistanut direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdan tulkintakriteerit, mutta konkreettisten johtopäätösten tekeminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä.

56 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tältä osin suorittamista tarkistuksista muuta johdu, ettei sopimusehto, jolla ainoastaan pannaan täytäntöön menetelmä muiden luottokustannusten kuin korkokulujen ylärajan laskemiseksi, varsinaisesti ”heijasta” kyseessä olevaa kansallista säännöstä.

57 Ei nimittäin vaikuta siltä, että mainittu säännös itsessään määrittäisi sopimuspuolten oikeudet ja velvollisuudet, vaan se vain rajoittaa sopimuspuolten vapautta vahvistaa muut luottokustannukset kuin korkokulut tietyn tason yläpuolelle, ja se ei mitenkään estä kansallista tuomioistuinta valvomasta tällaisen vahvistamisen mahdollista kohtuuttomuutta edes lakisääteisen enimmäismäärän alapuolella.

58 Edellä esitetyn perusteella direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ei jää sopimusehto, jossa muut luottokustannukset kuin korkokulut vahvistetaan kansallisessa säännöksessä säädettyä enimmäismäärää noudattaen ottamatta välttämättä huomioon tosiasiallisesti aiheutuneita kustannuksia.

Oikeudenkäyntikulut

59 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan g alakohtaa, 10 artiklan 2 kohtaa ja 22 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään laskentamenetelmästä, joka koskee muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärää, joka kuluttajalle voidaan määrätä, edellyttäen, että tässä lainsäädännössä ei oteta käyttöön kyseisen 10 artiklan 2 kohdassa säädettyjen velvoitteiden lisäksi muita tietojen antamista koskevia velvoitteita, jotka koskevat näitä muita luottokustannuksia kuin korkokuluja.**

2) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle ei jää sopimusehto, jossa muut luottokustannukset kuin korkokulut vahvistetaan kansallisessa säännöksessä säädettyä enimmäismäärää noudattaen ottamatta välttämättä huomioon tosiasiallisesti aiheutuneita kustannuksia.**

Allekirjoitukset